

nou? Atunce, dacă natura îți lasă viața fizică, rămăi un automat, o mașină fără mișcare proprie, un Serghie Pavlovici. Ana, îngrijind de răniți, căpătase germeul cumplitului typhos, care a decimat bolnavii în spitalele militare în acel timp! Două zile de fericire mai avurăm, ș'apoi din bolnavul căutat cu atâta devotament de sora de caritate Ana Petrovna, m'am făcut frate de caritate la patul de durere al ei! Douezeci de zile fu muncită, sêrmăna, de boala ei cumplită! A douezeci și una, criza se declară grozavă! M'am luptat cu brațele cu biata copilă schingiuită de nebunia frigurilor, pentru a o opri să nu-și facă însăși vre-un rău! Înainte de a-și da sufletul s'a liniștit, a ridicat ochii asupra mea și mi-a întins slăbita mână! A adormit surizând! Când au venit să o ridice am apucat un cuțit ce am găsit la îndemână, și, punându-mă dinaintea patului am declarat că nu voiu da voie! Eram nebun! Mi s'a pus camisola după o luptă inversunată în care am rănit pe mai mulți. Acum m'am îndreptat, deși din vreme în vreme simt că gândurile mele rătăcesc fără voie, dar atunci am fost mult timp cu desăvârșire smintit. Tatăl meu dimpreună cu medicii au fost cu atât mai îngrijiți că părea ca cum aș cădea în idiotism, căci nu făceam alta decât, rizând prosteste, arêtam cu degetul în deșert și repetam necontentit: Vedeți? *Este Serghie Pavlovici husarul cu gheboasa lui!*

Leon Negruzzi.

SCRISOAREA A TREIA.

Un Sultan dintre aceia ce domnesc peste vr'o limbă
Ce, cu-a turmelor pășune, a ei patrie ș'o schimbă,
La pământ dormea, ținându-și căpêtaiu mâna cea

dreaptă,

Dară ochiu 'nchis afară, înlăuntru se deșteaptă.
Vede cum din ceriuri luna lunecă și se coboară
Și s'apropie de dēnsul preschimbată în fecioară,
Înflorea cărarea ca de pasul blāndeii primăveri;
Ochii ei sunt plini de umbra tănuitelor dureri,
Codrii se infloresc de atâta frumusețe,
Apele 'ncrețesc în tremur străveziile lor fețe;
Pulbere de diamante cade fină ca o bură,
Scānteind plutea prin aer și pe toate din natură,
Și prin mândra fărmeceare sun' o muzică de șoapte
Ear pe ceriuri se înalță curcubeiele de noapte...
Ea, șezând cu el alături, mâna fină i-o întinde,
Pêrul ei cel negru'n valuri de mătasă se desprinde:
„—Las să leg a mea viață de a ta... În brațu-mi

vino

„Și durerea mea cea dulce cu durerea ta alin-o...
„Scris în cartea vieții este și de veacuri și de stele
„Eu să fiu a ta stăpână, tu stăpân vieții mele.“

Și cum o privea Sultanul, ea se'ntunecă... dispare;

Ear din inima lui simte un copac cumcă răsare,
Care crește într'o clipă ca în veacuri, mereu crește,
Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lățește;
Umbra lui cea uriașă orizontul îl cuprinde
Și sub dēnsul universul într'o umbră se întinde;
Ear în patru părți a lumii vede șiruri munții mari,
Atlasul, Caucazul, Taurul și Balcanii seculari.
Vede Eufratul și Tigris, Nilul, Dunărea bătrână;
Umbra arborului falnic peste toate e stăpână;
Astfel Asia, Europa, Africa cu-a ei pustiiuri
Și corăbiile negre legându-se pe riuri,
Valurile verzi de grăe legându-se pe lanuri,
Mările țermuitoare și cetăți lângă limanuri,
Toate se întind înainte-i... ca pe-un uriaș covor
Vede țară lângă țară, și popor lângă popor

Ca prin neguri alburie se streved și se prefac
In intinsă 'mpărăție sub o umbră de copac.

Vulturii porniți la ceruri, pân' la ramuri nu ajung;
Dar un vânt de biruință se pornește îndelung
Și lovește rânduri, rânduri in frunzișul sunătoriu,
Strigăte de Allah! Allah! se aud pe sus prin nori,
Sgomotul creștea ca marea turburată și înaltă,
Urlete de bătălie s'alungau după olaltă,
Insă frunzele-ascuțite se indoae după vânt
Și deasupra Romei nouă se inclină la pământ.

Se cutremură Sultanul... se deșteaptă... și pe cer
Vede luna ce plutește peste plaiul Eschișer;
Și privește trist la casa Șeihului Edebali,
După gratii de fereastră o copilă el zări
Ce-i zimbește, mlădioasă ca o creangă de alun,
E a Șeihului copilă, e frumoasa Malcatun.
Atunci el pricepe visul că-i trimis de la profet
Ca pe-o clipă se'nălțase chiar in raiu la Mohamet,
Că din dragostea-i lumească, un imperiu se va naște
Ai căruia ani și margini numai cerul le cunoaște.

Visul său se 'nfiripează și se 'ntinde vulturește,
An cu an împărăția tot mai largă se sporește,
Eară flamura cea verde se înalță an cu an,
Neam cu neam urmându-i sborul și sultan după
sultan;
Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid ..
Pân' in Dunăre ajunge furtunosul Baiazid...

La un semn, un țerm de altul legând vas de vas,
se leagă
Și in sunet de fanfare trece oastea lui întreagă,
Ieniceri copii de suflet ai lui Allah și Spahii
Vin de 'ntunecă pământul la Rovine in câmpii,
Respândindu-se in roiuri intind corturile mari...
Numa 'n zarea depărtată sună codrul de stejari.

Eată vine-un sol de pace c'o năframă 'n vîrf
de bêt
Baiazid privind la dînsul,  l intreabă cu dispreț

— Ce vrei tu?...

— Noi? Bună pace! Și de n'o fi cu bănat,
Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.
La un semn deschisă-i calea și s'apropie de cort
Un bătrân atât de simplu după vorbă, după port.
„—Tu ești Mircea?“

— Da 'mpărate!

— Am venit să mi te'nchini,
Să nu schimb a ta coroană intr'o ramură de spini.
— Ori ce gând ai, Impărate, și ori cum vei fi sosit
Căt suntem încă pe pace eu îți zic: „Bine-ai venit!“
Despre partea inchinării însă, Doamne, să ne erți.
Dar acu vei vrea cu oaste și răsboiu ca să ne cerți,
Ori vei vrea să faci intoarsă de pe-acuma a ta cale,
Să ne dai un semn și nouă de mila Măriei-Tale...
De-o fi una, de-o fi alta .. Ce e scris și pentru noi
Bucuroși le-om duce toate, de e pace de-i răsboiu.

— „Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gînd
dești că pot

„Ca întreg Aliotmanul să se'mpiedece de-un ciot?
„O, tu nici visezi, bătrâne, căți in cale mi s'a pus
„Toată floarea cea vestită a întregului Apus
„Tot ce stă in umbra crucii, împărați și regi s'adună
„Să dea piept cu uraganul, ridicat de Semi-lună;
„S'a'mbrăcat in zale lucii cavalerii de la Malta;
„Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta,
„Fulgerele adunat-au contra fulgerului care
„In turbarea-i furtunoasă a cuprins pământ și mare,
„N'au avut decăt cu ochiul ori cu mîna semn a face
„Și apusul își impinse toate neamurile 'ncoace;
„Pentru-a crucii biruință se mișcară riuri-riuri,
„Ori din codri răscolite ori stîrnite din pustiuri,
„Sguduind din pace-adîncă, ale lumii începuturi,
„Inegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
„Se mișcau ingrozitoare ca păduri de lănci și săbii,
„Tremura inspăimîntată marea de-ale lor corăbii!..
„La Nicopole vîzut-ai cîte tabere s'au strins,
„Ca să stee inainte-mi ca și zidul neinvins.
„Când vîzui a lor mulțime cătă frunză, cătă earbă
„Cu o ură ne'mpăcată mi-am șoptit atunci in barbă;
„Am jurat că peste dînșii, să trec jalnic fără pês
„Din pistolul de la Roma să dau calului ovês...
„Și de crunta-mi vijelie, tu te aperi c'un toeag?
„Și, purtat de biruință, să m'empiedec de-un moș-
neag?

— „De-un moșneag da, împérate, căci moșneagul
ce privești,
„Nu e om de rând, el este Domnul Țării-Românești.
„Eu nu ți-aș dori vr'odată să ajungi să ne cunoști,
„Nici ca Dunărea să'nece spumegând a tale oști.
„După vremuri mulți veniră, începând cu acel oaspe,
„Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui Istaspe,
„Mulți durarē, după vremuri, peste Dunăre vr'un
pod,
„De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
„Impărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă,
„Au venit și 'n țara noastră de-au cerut pământ
și apă,—
„Și nu voiu ca să mă laud, nici că voiu să te 'n-
spăimânt,
„Cum veniră, se făcură toți o apă ș'un pământ.
„Te fălești că înainte-ți răsturnat-ai val-vertej
„Oștile leite 'n zale de 'mpărați și de viteji?
„Tu te lauzi că Apusul înainte ți s'a pus...?
„Ce-i mâna pe ei in luptă, ce-au voit acel Apus?
„Laurii voeau să-i smulgă de pe fruntea ta de fer,
„A credinții biruință căta ori ce cavaler.
„Eu? Imi apăr sărăcia și nevoile și neamul...
„Și deaceea tot ce mișcă 'n țara asta, riul, ramul,
„Mi-e prieten numai mie, eară ție dușman este;
„Dușmănit vei fi de toate făr' a prinde chiar de
veste;
„N'avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
„Care nu se 'nfiorează de-a ta spaimă, Baiazid!“

Și abia plecâ bătrânul... Ce mai freamēt, ce
mai sbucium!
Codrul clocoti de sgomot și de arme și de bucium,
Ear la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare es din umbra 'ntunecoasă.
Călăreții umplu câmpul și roesc după un semn
Și in caii lor sēlbatici bat cu scările de l mn,
Pe copite iau in fugă fața negrului pământ,
Lânci scântee lungi in soare, arcuri se intind in vânt;
Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizonu'ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni
Văjēind ca vijelia și ca plesnetul de ploae...
Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătae.
In zadar striga 'mpēratul ca și leul in turbare,
Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare;

In zadar flamura verde o ridică inspre oaste,
Căci cuprinsă-i de peire și in față și in coaste;
Căci se clatină rărite șiruri lungi de bătălie,
Cad Arabii ca și pălcuri, risipite pe câmpie,
In genunchi cădeau pedestri, colo caii se restoarnă,
Cad săgețile in valuri, care șueră, se toarnă,
Și lovind in față 'n spate ca și crivēțul și gerul,
Pe pământ lor li se pare că se nărue tot cerul...
Mircea insuș mână 'n luptă vijelia 'ngrozitoare
Care vine, vine, vine, calcă totul in picioare,
Durduind soseau călării ca un zid inalt de sulți,
Pintre cetele păgâne trec, rupēndu-și large uliți;
Risipite se 'mprăștie a dușmanilor șiraguri,
Și, gonind biruitoare, tot veneau a țării steaguri,
Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată.
Peste-un cias păgânătatea e ca pleava vēnturată,
Acea grindin' oțelită inspre Dunăre o mână,
Ear in urma lor se'tinde falnic armia română.

Pe când oastea se așază, eată soarele apune
Voind creștetele 'nalte ale țării să 'ncunune
Cu un nimb de biruință, fulger lung incremenit
Mărginește munții negri in intregul asfințit,
Pân ce isvorēsc din veacuri stele una câte una
Și din neguri, dintre codri, tremurând s'arată luna.
Doamna mărilor ș'a nopții varsă liniște și somn.
Lângă cortu-i unul dintre fiii falnicului Domn
Sta zimbind de-o amintire, pe genunchi scriind o
carte,
S'o trimiță dragei sale de la Argeș mai departe:

„De din vale de Rovine
„Grăim, Doamnă, cătră Tine
„Nu din gură, ci din carte,
„Că ne ești așa departe.
„Te-am ruga, mări, ruga
„Să-mi trimiți prin cineva
„Ce-i mai măndru'n valea Ta:
„Codrul cu poenele
„Ochii cu sprincenele;
„Că și eu trimite-voiu
„Ce-i mai măndru pe la noi:
„Oastea mea cu flamurile
„Codrul și cu ramurile,
„Coiful nalt cu penele

„Ochii cu sprincenele.
 „Și să știi că-s sănătos,
 „Că, mulțămind lui Christos
 „Te sărut, Doamnă, frumos.

.

De-așa vremi se 'nvrednicire cronicarii și rapsozii;
 Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și Irozii...
 In isvoadele bătrâne pe eroi mai pot să caut;
 Au cu lira visătoare ori cu sunete de flaut
 Poți să'ntimpini patrioții ce-au venit deatunci in-
 colo?

Inaintea acestora tu ascunde-te, Apollo!
 O eroi! care'n trecutul de măriri vă adumbriseți,
 Ați ajuns acum de modă de vă scot din letopiseți
 Și cu voi drapându-și nula, vă citează toți nerozii,
 Mestecând veacul de aur in noroiul greu al prozei.
 Remăneți in umbră sfântă, Basarabi și voi Mușatini,
 Descălecători de țară, dătători de legi și datini,
 Ce cu plugul și cu spada ați intins moșia voastră
 De la munte pân la mare și la Dună-ea albastră.

Au *presentul* nu ni-i mare? N'o să-mi dea ce o
 să cer?

N'o să aflu între-ai noștri vre un falnic juvaer?
 Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea spoelii,
 Nu se nasc glorie pe stradă și la ușa cafenelii?
 N'avem oameni ce se luptă cu retoricele sulii
 In aplausele grele a canaliei de uliți,
 Panglicari in ale țării care joacă ca pe funii,
 Mășți cu toate de renume din comedia minciunii?
 Au de *patrie*, *virtute* nu vorbește liberalul
 De ai crede că viața-i e curată ca cristalul?
 Nici visezi că înainte-ți stă un stâlp de cafenele,
 Ce își ride de-aste vorbe îngănându-le pe ele.
 Vezi colo pe uriciunea fără suflet, fără cuget,
 Cu privirea 'mperoșată și la fălci umflat și buget,
 Negru, cocoșat și lacom, un isvor de șiretlicuri,
 La tovarășii sei spune veninoasele-i nimicuri;

Toți pe buze-având virtute, ear in ei monedă calpă,
 Quintesență de miserie de la creștet până'n talpă.
 Și deasupra tuturor oastea să și-o recunoască,
 Iși aruncă pocitura bulbucății ochi de broască...
 Dintr'aceștia țara noastră își alege astăzi solii!
 Oameni vrednici ca să șază in zidirea sfinte Golii
 In cămeși cu mâneci lunge și pe capete scufie;
 Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie,
 Patrioții! Virtuozii, ctitori de așezăminte,
 Unde spumegă desfrăul in mișcări și in cuvinte,
 Cu evlavie de vulpe, ca in strane, șed pe locuri
 Și aplaudă frenetic, schime, cântece și jocuri...
 Și apoi in Sfatul țării se adun' să se admire,
 Bulgăroi cu ceafa grosă, grecotei cu nas subțire;
 Toate mutrele acestea sunt pretinse de Roman,
 Toată greco bulgărima e nepoata lui Traian.
 Spuma asta 'nveninată, astă plebe, ast gunoiu
 Să ajung' a fi stăpână și pe țară și pe noi!
 Tot ce 'n țările vecine e smintit și stăpănit,
 Tot ce-i insemnat cu pata putrejunii de natură,
 Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,
 Toți se scurseră aicea și formează patrioții,
 Incât fonfi și flecarii, găgăuții și gușății
 Bălbăiți cu gura strimbă sunt stăpânii astei nații.

Voi sunteți urmașii Romei? Niște răi și niște fa-
 meni!

I-e rușine omenirii să vă zică voue oameni!
 Și aceasta ciumă 'n lume, și aceste creaturi
 Nici rușine n'au să iee in smintitele lor guri
 Gloria neamului nostru spre-a o face de ocară,
 Indrăznesc ca să rostească pân' și numele tău...
 țară!

La Paris, in lupanare de cinisme și de lene,
 Cu femeile-i pierdute și 'n orgiile-i obscene,
 Acolo v'ați pus averea, tinerețele la stas...
 Ce a scos din voi Apusul când nimic nu e de scos?

Ne-ați venit apoi, drept minte o sticlucă de po-
 madă,
 Cu monoclu 'n ochiu, drept armă bețișor de pro-
 menadă,
 Vestegiți fără de vreme, dar cu creeri de copil,

Drept științ' avënd in minte vre un vals din Bal-
Mabil,
Ear in schimb cu-averea toată vr'un papuc de curte-
zană.....
O te-admir, progenitură de origine Romană!

Și acum priviți cu spaimă fața noastră sceptic-
rece,
Vă mirați, cum de minciuna astăzi nu vi se mai
trece?

Când vedem că toți aceia care vorbe mari aruncă,
Numai banul ël vënează și câștigul fără muncă,
Azi, când fraza lustruită nu ne poate înșela,
Astăzi alții sunt de vină, domnii mei, nu este-așa?
Prea v'ați arëtat arama, sfășiind această țară,
Prea făcurëți neamul nostru de rușine și ocară,
Prea v'ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei,
Ca să nu s'arate-odată, ce sunteți—Niște mișei!
Da, câștigul fără muncă, eată singura pornire,
Virtutea? e-o nerozie, Geniul? o nefericire.

Dar lăsați măcar strămoșii ca să doarmă'n colb de
cronici;

Din trecutul de mărire v'ar privi cel mult ironici.
Cum nu vii tu, Țepeș-Doamne ca, punënd mâna
pe ei,

Să-i împarți in două cete: in smintiți și in mișei,
Și in două temniți large cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!

M. Eminescu.

O privire asupra trecutului Dobrogei.

Noua provincie transdunăreană care s'a alipit României in urma resboiului de la 1877, nu este un câmp băltoș, nesănătos și pustiu precum multe persoane încă și-l inchipuesc. Afară de delta Dunării și de valea Cernavodei (intr'adevăr nesalubre), ea ne presintă un tapșan ridicat între Dunărea și Marea Neagră. Acest tapșan e adesa accidentat de dealuri și vëlcele care rup monotonia fără a fi un obstacol culturei e bătut de vënturile sănătoase ale mării și de o fertilitate admirabilă, locuitorii din nenorocire, sunt foarte rari, căci resboiul a redus la jumătate populațiunea puțin numeroasă, și primul progres de realizat este desigur colonizarea acestor bogate câmpii care au avut locuitori numeroși in timpurile prospere ale antichității. Istoria veche a provinciei este strins legată cu originile noastre și totdeauna in trecut, comunități de interese sau lupte de rasă au pus in contact populațiunile ambelor maluri ale Dunării de jos. In timpurile străvechi anterioare veacului al VII an. Chr. numeroasele cete ale Tracilor au ocupat toată regiunea cuprinsă între Poenonia, Macedonia, Marea Egea, Marea Neagră și Dunărea, de la gurele ei până la granița Serbiei actuale. Ambele povërnisuri ale Balcanului, câmpiile toate ale Rumeliei orientale, făceau parte, împreună cu Dobrogea de teritorul locuit de Traci. Herodot, care ne-a conservat cele mai vechi tradițiuni relative la istoria Tracilor, nu ne spune de unde se trag; pe timpul lui ei